

I CONGRÉS INTERNACIONAL D'ORIENTACIÓ PER A LA INCLUSIÓ: ORIENTACIÓ PER UNA SOCIETAT INCLUSIVA

A continuació s'exposen les conclusions de les diferents conferències, ponències i taules d'experts del pre-congrés i del congrés celebrat, a Barcelona, els dies 28, 29, 30 i 31 de maig i 1 de juny:

IDEES CENTRALS:

Els projectes socials es basen en la justícia i la igualtat, però la tendència actual ens porta a la segregació, la discriminació i la desigualtat.

Tot i que l'educació facilita un espai òptim per al coneixement de les persones, **la realitat educativa no sempre coincideix amb el que hauria de ser**. En els projectes educatius prima l'objectiu d'uniformitat i homogeneïtat i la negació de la diversitat. Els subjectes s'assimilen a un estàndard social promogut per les classes dominants en pro de la cohesió social i, en conseqüència, la realitat educativa es ressent.

L'Escola del segle XX i XXI mostra que la inclusió és més un projecte que una realitat. **Per ser iguals en drets, hem de procurar ser iguals de fet i per ser diversos de fet, hem de procurar ser iguals en drets**. L'educació inclusiva és un instrument clau, un repte a superar, en aquest procés.

El model **d'educació comunitària** ha de substituir els models d'educació institucional i d'educació crítica. Cada vegada agafa més força l'aprenentatge informal que **planteja processos educatius oberts** que tenen en compte la **inclusivitat i la interculturalitat**.

Quan a Europa hi havia un model econòmic basat en l'activitat productiva i en un repartiment més equitatiu de la riquesa, hi havia més capacitat de consum i més serveis públics de qualitat; això comportava un augment de la cohesió social, una disminució de la desigualtat i un augment del capital humà amb millores en educació i sanitat.

Als anys 90 aquesta situació es trenca per la **globalització**, per **l'augment de l'activitat financera** que es converteix en un negoci distanciant-se de l'economia real i per les **tendències neoliberals**. L'economia deixa d'estar al servei de les persones per estar al servei de les finances.

Actualment s'oblida per a què serveix l'economia, s'intueix que l'economia no té en compte la sostenibilitat i la inclusió, **però no hi ha una bona economia si no és sostenible i inclusiva**. La crisi financera ha tret a la superfície la crisi econòmica i política que ja existia. L'economia europea està en regressió perquè no s'ha adaptat al nou entorn mundial.

Aquesta situació ha anat provocant una insatisfacció general atès que ni el conjunt d'Europa ni els estats han sabut crear estratègies per avançar i **les desigualtats segueixen creixent**.

Els principis pedagògics que han de guiar la inclusió són també els principis bàsics que han de guiar la humanitat: **Justícia, Igualtat, Llibertat i Solidaritat**. Aquests principis són els principis fonamentals de la UNESCO, es basen en els drets humans i en els mateixos principis de la carta de les Nacions Unides.

Hem fet un canvi en els valors, ens hem preocupat per altres coses (economia, valors borsaris). S'han substituït les Nacions Unides per grups oligàrquics. S'ha substituït valor per preu. Hi ha molts mals del mil·lenni: fam, malalties, desnutrició, desemparament ... i és necessària més consciència global per combatre'ls.

Els professionals de l'educació són els que han d'aportar arguments i opinió sobre l'educació i no les institucions.

És necessària una altra mirada. Necessitem que algú lideri aquesta nova mirada inclusiva i això s'ha de fer des de les comunitats educatives, artístiques, científiques, ... en definitiva des de la comunitat de la qual formem part, del jo com a subjecte i del nosaltres com a conjunt. Cal prendre decisions respecte a la inclusió, cal reconèixer **la diversitat** (Declaració Universal de la Diversitat).

El nou escenari social, econòmic, polític i cultural de la societat de la informació ha comportat un canvi profund en **l'ecologia de l'aprenentatge humà**. Diversos factors han influït en el canvi: la diversificació dels espais, els moments i les experiències d'aprenentatge, les trajectòries individuals, la necessitat de formar persones competents en un món en constants processos de canvi, el sentit desdibuixat de l'educació i l'aparició de noves i potents fonts de desigualtat en l'aprenentatge.

L'orientació educativa organitzada al voltant de l'educació formal ha d'evolucionar cap a un model que tingui en compte els contextos i les trajectòries individuals de cada alumne. Ha de focalitzar en la **personalització de l'aprenentatge a l'escola**, tenint en compte els coneixements adquirits a partir de les trajectòries individuals. Al seu torn, ha de garantir els aprenentatges bàsics desitjables i **formar aprenents competents** per afavorir que les persones exterioritzin i construeixin aprenentatges sobre ells mateixos.

El moment actual no només és el reflex de la crisi sinó que obeeix a **un canvi d'època** que fa necessari replantejar la realitat, tenint en compte els canvis tecnològics que han provocat un **canvi en les relacions socials**.

En el disseny de les polítiques públiques **no s'ha de confondre la igualtat amb l'homogeneïtat**, ni el tractament personalitzat amb la discriminació. **Les persones no s'han de considerar com a objecte sinó com a subjecte de les polítiques**. Es requereix d'una **organització horitzontal i no jeràrquica**: la societat reclama més protagonisme i un **canvi de rol en les institucions**.

La lluita contra la desigualtat implica vetllar per la dignitat de les persones. **Cal una societat compromesa amb el bé comú i la igualtat d'oportunitats**. Es requereixen polítiques que puguin anar d'una mirada global a una concreta: cal començar per projectes locals, innovar de forma transversal i aprendre dels moviments socials. **El treball social a les escoles s'ha de reivindicar, especialment per buscar una major proximitat amb les famílies**. La persona ha de ser el centre de les polítiques públiques amb la implicació de tota la societat.

És fonamental situar-nos, saber on som, pel que fa a la inclusió. El desig no és igual a

realitat. **L'escola inclusiva només és possible si hi ha una transformació** i pot tenir en compte els aspectes de salut i benestar emocional. Cal unificar criteris a l'escola així com una **avaluació que contempli el desenvolupament integral de l'alumne i la millora en la formació del professorat.**

"Estalviar en inclusió és erroni, injust i indecent".

Ens trobem en un moment de perplexitat entre **avenços en inclusió i retrocessos en segregació**. Les retallades no només són econòmics sinó també ideològics. **El reconeixement de la diversitat i el respecte a la identitat són factors de justícia social**. Els instruments que poden ajudar a reconduir el rumb actual en l'àmbit educatiu són la formació del professorat i l'autonomia de centre.

En relació a **la inclusió i la justícia social** cal de plantejar **l'escola com un espai públic**, en el sentit d'obertura social i comunitat, on es pren el temps per a la reflexió, no amb finalitats d'eficiència i productivitat sinó com a **entorn d'aprenentatge**. És un punt d'inici que permet als alumnes sentir-se iguals, deixar enrere els seus orígens per pensar per si mateixos i **ser lliures per arribar a ser**. La qualitat inclusiva de l'escola es materialitza en la creença que no hi ha un ordre natural, **el món pertany a tots**.

Costa avançar cap a la inclusió perquè costa desenvolupar veritables polítiques per fer lloc als exclosos. El concepte de globalització no permet canviar el món. Cal adaptar-se a la realitat actual però també qüestionar-la per transformar-la. Les institucions som nosaltres. Els principis d'igualtat suposen el **reconeixement de l'altre com a semblant**. Potser no és possible la igualtat d'oportunitats però sí que ho és **la igualtat de principis**.

Des del punt de vista de l'assessorament i de l'orientació per a la inclusió, es detecta que el discurs i les indicacions, fins i tot la legislació, han canviat en aparença però la realitat ha evolucionat molt poc. Un aspecte crucial en aquest sentit és l'avaluació. S'ha de partir **d'una visió global de la persona, d'una avaluació inclusiva i incorporar un caràcter més sistèmic**.

Cal **un posicionament ètic i social**, per part dels professionals, pel que fa a la inclusió.

PREOCUPACIONS, QÜESTIONAMENTS I APORTACIONS:

Es qüestiona el model europeu i es proposen mesures per a una **economia més sostenible i inclusiva a favor del benestar de les persones i no de les finances**.

A nivell ideològic es valora el **paper de la comunitat, de la creativitat i de la necessitat de canvi** en el qual els valors estiguin per sobre dels mercats.

Pel que fa a l'orientació escolar, es comparteix com a reflexió una **nova ecologia de l'aprenentatge (aprenentatge sense fronteres)**.

Es qüestiona **si l'escola és l'únic context d'aprenentatge**.

A nivell d'orientació, es pregunta com es definirà la funció orientadora davant la nova legislació i les noves necessitats de la societat de la informació.

Queda manifesta la necessitat de **millora en la formació del professorat**.

Sorgeix preocupació sobre **l'ètica i les funcions dels professionals**.

El model educatiu emergent que pren cada vegada més força és **l'aprenentatge no formal**.

Una avaluació comprensiva ha de tenir en compte a l'escola, els professionals, la família, ... no només a l'alumne.

Es destaca la **importància de l'entorn** en la inclusió.

Es parla **de la inclusió com a equivalent a allò públic**, no entès com estatal sinó com de tots.

És necessària la superació de la **indiferència col·lectiva com a barrera en el camí cap a la inclusió**.

Des d'una postura autocrítica, és urgent **revisar la pràctica psicopedagògica així com el model i la posició de l'assessor psicopedagògic en els centres**.

La inclusió afecta a tota la societat i a tots els àmbits partint d'una visió col·laborativa i compartida, un aspecte que els diferents professionals han de tenir en compte, especialment els psicopedagogs i orientadors.

Cal tendir a la **superació de la burocràcia per autèntiques aportacions contextuais inclusives** partint d'un paradigma ètic des del punt de vista professional.

CONCLUSIONS PRESENTADES A LA CLAUSURA DEL CONGRÉS:

1. Els recursos i les prioritats econòmiques han d'estar **al servei de les persones**.

2. Només el **capital humà, la inclusivitat i la sostenibilitat social** poden fer canviar el model econòmic i educatiu europeu actual.

3. Els **principis pedagògics bàsics que han de guiar la inclusió** són els mateixos que han de guiar la humanitat: **justícia, igualtat, llibertat i solidaritat**.

4. L'**orientació ha de focalitzar en la personalització de l'aprenentatge** tenint en compte les trajectòries individuals i els contextos per formar aprenents competents.

5. L'escola inclusiva només és possible si hi ha una transformació que té en compte els aspectes de **salut i benestar emocional**.

6. El **diàleg sobre la inclusió i la justícia social** necessita contextos públics d'aprenentatge, en el sentit d'obertura social a la comunitat, el camí és la reflexió per arribar a una igualtat desvinculada del passat i de l'origen, **reconeixent l'altre com a semblant, amb igualtat d'oportunitats i de principis**.

7. Costa avançar cap a la inclusió perquè **costa desenvolupar veritables polítiques que donin espai als més vulnerables** en lloc de potenciar el desenvolupament dels més forts.

8. El concepte de globalització no permet canviar el món, cal adaptar-se a l'actualitat, però també qüestionar i transformar-la. El discurs i les tendències, fins i tot la legislació, han canviat en aparença però **la realitat ha evolucionat molt poc.**

9. L'orientació ha d'estar dirigida cap a les persones **al llarg de la vida i ha de ser contínua, flexible i individualitzada.**

10. Cal una **formació del professorat** que capaciï tant des de la perspectiva científica com social i emocional.

11. Ens encaminem a una idea global d'aprenentatge on els orientadors som dinamitzadors, però **només la comunitat podrà produir la modificació.**

12. Cal **redefinir pràctiques psicopedagògiques** i l'encaix de l'orientador en els centres educatius.

13. Entenem per inclusió aquella situació de confort en què es desenvolupa **la potencialitat de l'ésser humà tenint en compte el seu context social.**

14. Només el **diàleg, la comunicació i el respecte** marcaran les decisions cap a una orientació inclusiva.